Skattelitteratur

Hermanson-Sandler-Svensson-Wennberg, *Taxeringshandbok, andra uppl,* Norstedts Gula Bibliotek, 552 sidor och bunden, c:a pris 385 kr inkl. moms.

Författarna konstaterar i förordet att deras förra upplaga av Taxeringshandbok som kom ut våren 1974 numera är föråldrad i åtskilliga hänseenden och att de därför funnit det angeläget att få fram en aktuell kommentar. Detta skall vi vara dem mycket tacksamma för. Boken har en stor och viktig uppgift att fylla. Det är inte bara bestämmelserna i taxeringslagen som är svårtillgängliga utan också och framför allt praxis inom taxeringsprocessen. Denna är särskilt svår att följa därför att det krävs ett väl tränat öga för att placera in ett rättsfall på rätt plats i systemet. Författarna har just sådana tränade ögon. Allt som behövs finns därför med och det finns på de rätta ställena. Taxeringshandboken är oumbärlig för alla dem som har med taxeringsförfarandet och taxeringsprocessen att göra och vill sköta sina kort på bästa sätt, det må vara en skattskyldig, en taxeringsnämndsordförande, en taxeringsintendent eller en förvaltningsdomare.

En recension av ett så väl etablerat verk som Taxeringshandboken kan lämpligen begränsas till några axplock av frågor som syns intressanta att ta upp till diskussion. En sådan är frågan om en föredragande i länsrätt skall få sin mening antecknad till protokollet. Författarna skriver (s 217) att hans mening inte bör antecknas till protokollet men att det möjligen kan komma i fråga att anteckna föredragandens mening om han uttryckligen fordrar det. Såvitt jag förstår kan det aldrig komma i fråga att anteckna föredragandens mening hur han än ber om det. Anledningen härtill är att föredraganden inte dömer i målet utan endast biträder dem som dömer och att han inte bär något ansvar för utgången i målet. Han förväntas visserligen presentera ett förslag till dom men detta innebär inte att han deltar i voteringen vid målets avgörande. Och den som inte deltar i voteringen kan inte ha rätt att få sin mening antecknad. Inte ens i kommunalförvaltningen får föredraganden det numera sedan den s k falska reservationsrätten avskaffats. Att en föredragande i högsta domstolen får sitt förslag till dom antecknat har sin speciella historiska förklaring och kan inte åberopas till stöd för motsvarande ordning hos någon annan domstol.

På s 221 skriver författarna att det förtjänar påpekas att en skattskyldigs besvär till egen nackdel knappast torde kunna prövas om de anförs efter den ordinarie besvärstidens utgång. Jag har emellertid svårt att se att det skulle va-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:45:57

ra fel att pröva sådana besvär också enligt reglerna i 76 § fjärde stycket taxeringslagen. Yrkar den skattskyldige höjningen av sin taxering i besvär som kommer in t ex under maj månad och biträder TI yrkandet helt eller delvis, bör besvären kunna prövas och bifallas. Några rättssäkerhetsskäl kan svårligen åberopas mot att den skattskyldige då får som han vill. Men har den skattskyldiges besvär kommit in efter utgången av juni månad året efter taxeringsåret, kan de inte prövas enligt 76 § och normalt heller inte enligt 100 §. Något formellt hinder torde dock inte möta att pröva besvären enligt 100 § 5, om fråga är om sådan misstagstaxering som denna grund gäller. Författarna skriver (s 344) att det synes uppenbart att bestämmelserna om extraordinära besvär i 100 § inte är avsedda att öppna möjlighet att få till stånd en högre taxering. Varför är det så uppenbart när det gäller rättelse av en misstagstaxering? Skulle en länsrätt inte kunna pröva en skattskyldigs besvär med yrkande om rättelse av en misstagstaxering som lett till för låg taxering? Skulle det vara nödvändigt att TI anför egna besvär i stället enligt 101 § 1 mom? För egen del skulle jag inte tveka att pröva den skattskyldiges besvär i ett sådant fall. Att avvisa besvären och låta det ankomma på TI att anföra besvär enligt 101 § 1 mom, vilket i och för sig är lätt gjort för honom när han yttrar sig över den skattskyldiges besvär, skulle inte tjäna något förnuftigt ändamål.

I sin kommentar till 75 § taxeringslagen (s 222) förklarar författarna att även besvär som tillhör den mellankommunala skatterättens kompetensområde skall prövas — av skatterätten alltså — om de inom föreskriven tid getts in till någon LR:s kansli. Detta framgår nu tyvärr inte av lagtexten, vilket det borde göra. Men analogivis kommer man fram till att det bör vara så som författarna säger. Deras uttalande kommer dock litet oförmedlat.

Som författarna framhåller (s 225) har vissa tolkningsproblem uppkommit när det gäller 76 § fjärde stycket. De bottnar alla i den olyckliga formuleringen av rekvisitet ”om TI helt eller delvis biträder besvären i sak”. Att skriva så strider mot taxeringsprocessens natur. Denna är ju en beloppsprocess och det är inte en sak utan ett belopp som är processföremålet. För egen del anser jag därför att rekvisitet bör läsas som om det lydde ”om TI helt eller delvis biträder besvären i beloppshänseende”. Det betyder att, om TI går med på att den skattskyldige bör ha avdrag i visst hänseende men sedan har ett kvittningsyrkande som leder till att taxeringarna inte bör nedsättas, då har TI inte biträtt i ”sak” och besvären skall inte prövas. Författarna synes hysa samma uppfattning, även om de inte resonerar riktigt på samma sätt. Om en skattskyldig efter februari månads utgång men före juni månads utgång utvidgar i rätt tid anförda besvärsyrkandet och TI biträder besvären i så måtto att han tillstyrker en större nedsättning än den skattskyldige ursprungligen yrkat, bör på förut anförda skäl också det efter februari anförda nedsättningsyrkandet prövas. Men tillstyrker TI visserligen att besvären bifalls beträffande den sakfråga som väckts efter februari men att taxeringarna inte sätts ner mer än

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:45:57

som yrkats inom februari därför att då väckta sakfrågor inte kan bifallas fullt ut, ja då borde egentligen det för sent anförda tilläggsyrkandet avvisas. Men i så fall skulle den skattskyldige råka i en sämre situation än om han kommit med samtliga yrkanden först efter februari månads utgång. Detta skulle vara stötande och torde inte kunnan antas ha varit lagstiftarens mening. I motiven sägs att ”rätten synes i dessa fall inte böra vara bunden till fråga eller belopp som omfattas av taxeringsintendentens tillstyrkan”. Med ”dessa fall” bör förstås även fall när ett tilläggsyrkande kommit efter februari månad. Besvären bör ses som en helhet och beloppsramen för prövningen omfatta summan av det ursprungliga yrkandet och tilläggsyrkandet.

På s 263 förklarar författarna att i normala fall meddelas ett beslut genom att LR:s ordförande undertecknar det utskrivna beslutet och lämnar beslutet vidare för expediering. För egen del har jag svårt att i ordet meddela lägga in annat än expediera. Jag anser alltså att ett beslut inte är meddelat förrän det verkligen expedierats, varmed jag då menar att LR oåterkalleligt skiljt beslutsexpeditionerna från sig. Och det har inte LR gjort genom att ordföranden lämnat det undertecknade beslutet till kanslipersonalen för expediering. Det kan dröja åtskillig tid innan expeditionerna i postförsändelser lämnar LR och så länge försändelserna ligger kvar hos LR kan de stoppas och LR kan ändra eller t o m ta tillbaka beslutet. Det framstår då som oegentligt att beteckna beslutet som meddelat innan det expedierats på angivet sätt. På s 271 står det att mål om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt alltid måste avgöras av fullsutten rätt. Det borde ha tillagts ”såvida saken inte är uppenbar i målet”. Just dessa mål intar ju ingen särställning när det gäller beslutsförheten.

S 281 nämns rättsfallet RRK 1976 R 1:91 där TI i besvär hos LSR på grund av felräkning yrkat taxering med lägre belopp än som bort följa av hans talan och RR fann sig bunden av de siffror till vilka TI beräknat taxeringarna. Utgången i detta mål syns mig mycket diskutabel och i vart fall finns det skäl att varna för alltför långtgående slutsatser. Förklarar TI t ex sig yrka höjning av nettointäkten av rörelse med 5 823 kr men räknar han sedan fel när han skall räkna om de av TN åsatta taxeringarna och sätter in för låga siffror i rutorna för uträknad taxering, bör en tolkning av vilket hans beloppsyrkande är grundas på en helhetsbedömning av besvärshandlingens innehåll. Det framstår som mycket formalistiskt att stirra sig blind på de siffror som står i taxeringsrutorna. En annan sak är om TI räknat fel också när han förklarar sig yrka höjning av nettointäkten av rörelse med 5 823 kr och egentligen borde ha yrkat höjning med 6 392 kr. I ett sådant fall finns det goda skäl att resonera som RR gjorde i rättsfallet.

På s 323 skulle jag velat se ett rättsfall omnämnt som ställer ursäktskriteriet i litet ovanlig dager, nämligen RÅ 1979 Aa 95. Den skatteskyldige hade tre år i följd deklarerat och taxerats för en löneinkomst som han frånhänt sig. När han senare upptäckt sitt fel yrkade han rättelse genom besvär enligt 100 § 6).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:45:57

RR anförde att eftersom han upptäckte felaktigheterna i deklarationerna först efter den ordinarie besvärstidens utgång så fick det också med hänsyn till omständigheterna i övrigt anses ursäktligt att han inte i annan ordning fört talan för vinnande av en riktig taxering. TI hade i målet gjort gällande att den skattskyldiges misstag berodde på rent slarv och inte kunde anses ursäktligt, medan RR alltså menade att så länge han var omedveten om sitt fel — slarvfel eller ej — så kunde det inte rimligen begäras av honom att han försökte få det rättat.

Bertil Wennergren

Olle Roos har gett ut en behändig publikation *Investeringsfond,* Facklitteratur HB, Stockholm 1981, 100 sidor och häftad, c:a pris 100 kr exkl. moms. Häftet har underrubriken ''Hur utnyttjar man den allmänna investeringsfonden? Lagkommentar med tillämpningsexempel''. Ett tilläggsblad medföljer häftet, som kan beställas hos Facklitteratur HB, Box 4104, 175 04 Järfälla.

Skriften utgör författarens första häfte av sammanlagt fyra i serien ''Konsolidering och resultatutjämning''. I de övriga häftena avser författaren att behandla upphovsmannakonto och uppfinnarkonto, investeringsreserv samt resultatutjämningsfond och lagervärdering.

Fr o m 1981 års taxering tillämpas lagen (1979:609) om allmän investeringsfond. Samtidigt har rätten att göra fondavsättningar enligt äldre lagstiftning, dvs enligt lagen (1955:256) om konjunkturutjämningsfond, upphört att gälla.

Inom ramen för ett begränsat antal sidor gör författaren en systematisk och tämligen utförlig genomgång av de regler som nu gäller för investeringsfonderna. I stort sett överensstämmer bestämmelserna i den nya lagen med vad som gällde tidigare. I den mån ändringar vidtagits framhåller författaren detta särskilt.

Framställningen inleds med en kort historisk återblick. Därefter övergår författaren till att redovisa och kommentera det materiella innehållet i lagen om allmän investeringsfond. Kommentaren bygger väsentligen på de förarbeten som genom åren legat till grund för investeringsfondslagstiftningen. Författaren redogör i kortfattade kapitel för vem som får göra avsättning till investeringsfond, avsättningens storlek och bankinbetalningen. Härefter följer de något mer omfattande kapitel som behandlar tidpunkten för användningen av fonderna, användningsområden och skatteeffekterna vid fondutnyttjande. I häftet tas vidare i olika kapitel upp överföring av fond till annat företag samt återföring av fond och särskilt taxerings-tillägg i samband därmed. I ett avsnitt uppmärksammas de äldre fonderna. I kapitlet ''Redovisningsregler'' beskrivs bl a hur avsättning till och ianspråktagande av investeringsfond skall redovisas i resultaträkningen. Häftet avslutas med tio bilagor, vilka består av bl a författningstexter, kopia av ansökningsformulär och viss statistik.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:45:57

I texten finns i regel löpande hänvisningar till aktuella författningsrum och förarbeten. Framställningen underlättas av en del praktiska exempel. I syfte att göra häftet mer lättläst har författaren försett texten med kantrubriker på samma sätt som i riksskatteverkets handledningar för taxeringsarbetet. Boken avslutas med ett utförligt sakregister.

För många läsare hade det kanske varit värdefullt att också få regeringens praxis i olika tillstånds- och dispensärenden belyst i större utsträckning än som skett. Så hade t ex varit intressant att få påpekat och kommenterat olika typer av problem som kan uppkomma i samband med tillståndsgivningen. Det kan gälla frågor av följande typ: Måste ansökan göras innan investeringen påbörjas? I vilka situationer kan ett företag få ett lämnat tillstånd ändrat? Kan en fondavsättning per den 31 december visst år till någon del utnyttjas för ett byggnadsarbete som påbörjats t ex den 1 juli samma år men som avslutas redan den 31 januari året därpå?

I detta sammanhang skulle det ha varit intressant att få del av ett förhandsbesked angående investeringsreserv (RSV FB Dt 1981:23, RÅ 81 1:32), eftersom motsvarande frågeställning kan bli aktuell beträffande allmänna investeringsfonder vid ianspråktagande av den fria sektorn. Den bristen kanske man dock inte kan lasta Roos för.

Ärendet gällde frågan om en skattskyldig kunde anses berättigad att under viss förutsättning ta allmän investeringsreserv i anspråk för kostnader som lagts ned på en rörelsefastighet under den s k spärrade perioden. Regeringsrätten, som ändrade det överklagade beslutet, svarade ja på frågan.

Sammanfattningsvis kan sägas att författaren på ett förtjänstfullt sätt ger en klar och koncis överblick över det många gånger komplicerade investeringsfondssystemet.

Eva Lagebrant-Nordquist

Kommunerna och mervärdeskatten av Stig Ekmark, Åke Edberg och Arne Pihl, Kommunförbundet, 210 sidor och häftad, grundpris 40 kr och expeditionsavgift 25 kr samt frakt och moms.

Författarna har gjort en handbok som tar sikte på den kommunala upphandlingen och kommunernas övriga momsproblem. På det området fyller boken en väsentlig uppgift och kan också vara värdefull för de av kommunerna anlitade entreprenörerna.

H.B.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:45:57